

Το μάθημα της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ενότητα 4: Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της
λογοτεχνίας στην Α΄ Λυκείου.

Ελένη Χοντολίδου
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Α. Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Α΄ Λυκείου- Ελένη Χοντολίδου.
- Β. «Κλειδιά και αντικλείδια», *Η επανατροφοδότηση των μαθητών στα γραπτά τους κείμενα.*
- Γ. Ρέα Γαλανάκη, Ελένη ή ο κανένας.
- Δ. «Κλειδιά και αντικλείδια», Διαφοροποιημένη παιδαγωγική.
- Ε. Σωτήρης Δημητρίου, Τα οπωροφόρα της Αθήνας.
- ΣΤ. «Κλειδιά και αντικλείδια», Εμείς και οι άλλοι.
- Ζ. Ιωάννα Καρυστιάνη, Μικρά Αγγλία.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Α. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΣΤΗΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Ομάδα Εργασίας:
Βενετία Αποστολίδου
Νικολίνα Κουντουρά
Κατερίνα Προκοπίου
Ελένη Χοντολίδου**

Εισαγωγή (1)

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) για το μάθημα της λογοτεχνίας στην Α΄ Λυκείου επιδιώκει να δώσει νέες κατευθύνσεις στη διδασκαλία της λογοτεχνίας που να συνάδουν με τη φιλοσοφία του νέου ΠΣ για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση αλλά και να ετοιμάζουν το έδαφος για την ανανέωση του μαθήματος στις δύο επόμενες τάξεις του Λυκείου.

Εισαγωγή (2)

Τούτο πρέπει να γίνει ομαλά, διότι οι μαθητές που θα φοιτήσουν άμεσα στην Α΄ Λυκείου, καθώς και οι εκπαιδευτικοί, έχουν συνηθίσει σε έναν ορισμένο τρόπο οργάνωσης και διδασκαλίας του μαθήματος. Παρακάτω θα περιγραφούν και θα εξηγηθούν όλα τα σημεία στο περιεχόμενο και στη μεθοδολογία της διδασκαλίας που επιδιώκεται να αλλάξουν. Εκείνο όμως που προηγείται και δίνει το στίγμα του νέου ΠΣ είναι η σκοποθεσία του μαθήματος.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (1)

Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και, επομένως, της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε και του εαυτού μας.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (2)

Η δημιουργία ενός «έθνους αναγνωστών». Στην Ελλάδα η κρίσιμη μάζα των αναγνωστών είναι πολύ μικρή και το μάθημα της λογοτεχνίας μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της φιλαναγνωσίας, τη δημιουργία, δηλαδή, συστηματικών και ανεξάρτητων αναγνωστών, οι οποίοι αισθάνονται την ανάγνωση ως βασική τους ανάγκη και είναι ικανοί να επιλέγουν και να αξιοποιούν τα αναγνώσματά τους.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (3)

Η ανασύσταση της σχολικής τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών, η οποία θα διέπεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, του σεβασμού της διαφοράς, του πλουραλισμού, του διαλόγου, της κριτικής εγρήγορσης και αυτογνωσίας, της διαπολιτισμικής συνείδησης.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (4)

Η καλλιέργεια μιας πλατειάς ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας. Μέσα από αυτή τη διευρυμένη ποικιλία κειμένων ο ρόλος της λογοτεχνίας αναδεικνύεται στρατηγικός, καθώς αυτή έχει αναπτύξει ένα ρεπερτόριο συμβολικών μορφών, τρόπων και συμβάσεων που διευκολύνουν την αναλυτική προσέγγιση και των άλλων ειδών επικοινωνίας.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (5)

Η ενίσχυση της αίσθησης ότι η δύναμη και οι δυνατότητες της γλώσσας μπορούν να είναι μια από τις μεγαλύτερες χαρές της ανάγνωσης της λογοτεχνίας. Η απόκτηση, μέσα από τη λογοτεχνία, πολλαπλών γλωσσικών εμπειριών και η εξοικείωση με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, απαραίτητη για τη φιλοσοφία, την έρευνα και το στοχασμό.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων (1)

- Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν οι μαθητές τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις.
- Να διερευνούν όλους τους συντελεστές και τους αναγκαίους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και στην πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων (2)

- Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα. Να κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με το χώρο, το χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει, είναι επομένως προσδιορισμένες ιστορικά, γεγονός που δικαιολογεί τη σχετικότητα αλλά και την ποικιλία τους. Να διερευνούν την ιστορικότητά τους και να τοποθετούνται κριτικά απέναντι σε αυτές.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων (3)

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη και να κατανοήσουν ότι αυτά ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς και ιστορικές ανάγκες. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά είδη διακρίνονται στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κειμενικών συμβάσεων.

Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές (1)

- Ανάπτυξη αιτιολογημένης και τεκμηριωμένης προσωπικής άποψης, αρέσκειας ή απαρέσκειας, για τα κείμενα που διαβάζουν. Αυτοαξιολόγηση της δικής τους ερμηνευτικής προσέγγισης καθώς και εκείνης των συμμαθητών τους.
- Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο και προσδιορισμός της ιστορικότητάς τους. Αναγνώριση και περιγραφή ιστορικού πλαισίου: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.

Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές (2)

- Αναγνώριση και περιγραφή των συμβάσεων και τεχνικών των λογοτεχνικών κειμένων. Συσχέτιση με τις χαρακτηριστικές μορφές και συμβάσεις των διαφορετικών ειδών της λογοτεχνίας.
- Μετουσίωση και μεταφορά των συναισθημάτων που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κείμενο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, ζωγραφικό, μουσικό, δραματικό.

Ειδικοί σκοποί για την Α΄ Λυκείου (1)

- Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές την *ιστορικότητα* των κειμένων, δηλαδή την πολυσύνθετη αλληλεπίδραση των κειμένων με το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αυτά γεννήθηκαν και διαβάστηκαν.
- Να εμβαθύνουν στην *ιστορικότητα* ενός θέματος, στους τρόπους δηλαδή με το οποίο αυτό εμφανίζεται και γίνεται αντικείμενο λογοτεχνικής επεξεργασίας σε διαφορετικές εποχές.

Ειδικοί σκοποί για την Α΄ Λυκείου (2)

- Να κατανοήσουν ότι οι αλλαγές που σημειώνονται στη λογοτεχνία δεν είναι αυθαίρετες ή τυχαίες αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο γενικότερων καλλιτεχνικών και πολιτισμικών ρευμάτων.
- Να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης της νεοελληνικής ποίησης.
- Να κατανοήσουν την έννοια του λογοτεχνικού κινήματος και τη σχέση ενός λογοτεχνικού κινήματος με την εποχή του.
- Να διευρύνουν και να εμβαθύνουν τη γνωριμία τους με τα δύο βασικά είδη θεατρικού λόγου, την κωμωδία και το δράμα, και να παρακολουθήσουν τη μεταβολή τους σε κάθε εποχή.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Μέχρι τώρα στην Γ΄ Γυμνασίου, την Α΄ και Β΄ Λυκείου, η οργάνωση του μαθήματος της λογοτεχνίας γινόταν με βάση την ιστορική διάταξη της ύλης. Στις τάξεις αυτές η διδασκαλία της λογοτεχνίας ταυτίζεται με την παρακολούθηση μίας σειράς αποσπασμάτων ή αυτοτελών κειμένων τα οποία παρατάσσονται μέσα στο εγχειρίδιο με χρονολογική σειρά.
- Στην παρούσα πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας, με τη μορφή αυτή, απουσιάζει. Ως τρόπος οργάνωσης της ύλης στην Α΄ τάξη του Λυκείου (το ίδιο προτείνει το νέο ΠΣ για την Γ΄ Γυμνασίου) επιλέγεται ο θεματικός ή ειδολογικός.

Σύμφωνα με το νέο ΠΣ ιστορική προσέγγιση της λογοτεχνίας σημαίνει:

- Ανάδειξη της ιστορικότητας των ποικίλων παραμέτρων του λογοτεχνικού φαινομένου.
- Ανάδειξη της ιστορικότητας ενός θέματος.
- Ανάδειξη της ιστορικότητας των λογοτεχνικών ειδών.
- Παρακολούθηση της ιστορικής συνέχειας μέσω της εναλλαγής της παράδοσης και της μεταβολής σε επίπεδο ατόμων, έργων, θεμάτων, ρευμάτων και ειδών.
- Η ιστορία, λοιπόν, θα είναι πάντοτε παρούσα στην εξέταση θεματικών και ειδολογικών ενοτήτων, ακολουθώντας, όμως, τη μεθοδολογική ανανέωση του περιεχομένου της.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΩΝ

- Εάν επιδιώκουμε μια πραγματική ανανέωση του μαθήματος, θα πρέπει να προσπαθήσουμε να απαγκιστρωθούμε από την εξάρτηση από το σχολικό ανθολόγιο, να χρησιμοποιήσουμε πολλά παράλληλα κείμενα και, το κυριότερο, να εισάγουμε την ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών έργων. Ένα πρώτο βήμα είναι η απεξάρτηση από το ανθολόγιο της συγκεκριμένης τάξης.
- Το παρόν ΠΣ χρησιμοποιεί ως αφετηρία το ανθολόγιο της Α΄ Λυκείου αλλά προτείνει τη συνανάγνωση κειμένων από τα άλλα δύο ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων του Λυκείου. Παράλληλα προτείνονται, ως παράλληλα, κείμενα που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο σε ψηφιακή μορφή. Τούτος είναι ένας άμεσος τρόπος να πολλαπλασιάσουμε τις δυνατότητες επιλογής κειμένων και να δημιουργήσουμε ενδιαφέρουσες διδακτικές ενότητες.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ (1)

- Να πολλαπλασιάσει τους διαθέσιμους μαθησιακούς πόρους που έχει στη διάθεσή του τώρα ο εκπαιδευτικός και ο μαθητής.
- Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του εκπαιδευτικού προσφέροντάς του ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο οποίο θα εντάσσεται ομαλά και με συνέπεια η χρήση των ΤΠΕ.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ (2)

- Να ενδυναμώνει την αυτοπεποίθηση του μαθητή στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης, έκφρασης και επικοινωνίας των προσωπικών του ερμηνειών για τα λογοτεχνικά κείμενα.
- Να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, με άλλα λόγια, εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ (3)

- Να φέρει σε επαφή τον μαθητή με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια.
- Να δώσει τις δυνατότητες στους μαθητές να κατανοήσουν την κατασκευή των λογοτεχνικών κειμένων, επεμβαίνοντας σ' αυτά με τροποποιήσεις και πειραματιζόμενοι με τη δημιουργική γραφή.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ (4)

- Να προωθήσει νέους τρόπους συνεργασίας των μαθητών μεταξύ τους στην κατεύθυνση της διαπραγμάτευσης και συνοικοδόμησης του νοήματος του λογοτεχνικού κειμένου (forum, blog, facebook, twitter, wikis).
- Να αναπτύξει τις συνθετικές και κριτικές ικανότητες των μαθητών με διαθεματικές εργασίες, πολυμεσικά παρουσιασμένες.

ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ, ΟΧΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (1)

Η μεθοδολογική μας προσέγγιση βασίζεται σε δύο παιδαγωγικές μεθόδους: τη *διδασκαλία σε ομάδες* και τη *μέθοδο project*. Και οι δύο είναι μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας:

- καλλιεργούν τη συνεργασία, την ομαδικότητα,
- προσφέρουν δυνατότητα συμμετοχής και κινητοποίησης στους αδύναμους και τους αδιάφορους μαθητές,
- προωθούν την ενεργητική μάθηση,
- ενθαρρύνουν την ανάδειξη ενδιαφερόντων,
- συντελούν στην αναβάθμιση της αυτο-εικόνας και της αυτοπεποίθησης των μαθητών,
- δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους στην ομάδα και
- δίνουν, επίσης, την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να αυτενεργεί.

ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ, ΟΧΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (2)

Η μονάδα οργάνωσης του προτεινόμενου Προγράμματος Σπουδών είναι η διδακτική ενότητα.

Διδακτική ενότητα ονομάζουμε μια ολοκληρωμένη αναγνωστική και μαθησιακή διαδικασία η οποία στηρίζεται σε μια αρχική ιδέα που μπορεί να είναι ένα θέμα ή ένα λογοτεχνικό είδος, πραγματοποιείται μέσα από ένα σύνολο ομοειδών ή ομόθεμων κειμένων και διαρκεί αρκετό χρονικό διάστημα.

ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ, ΟΧΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (3)

Προτείνονται τρεις διδακτικές ενότητες για μια σχολική χρονιά. Κάθε διδακτική ενότητα είναι σχεδιασμένη ως project, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της λογοτεχνίας. Η διάρκειά του είναι δύο με τρεις μήνες, ανάλογα με τη συχνότητα των ωρών διδασκαλίας και των δραστηριοτήτων που θα γίνουν. Όπως σε όλα τα project, η διδασκαλία των ενοτήτων μας αναπτύσσεται σε φάσεις, με διακριτή στοχοθεσία στην κάθε μία. Οι φάσεις αυτές είναι συνήθως τρεις.

Φάσεις διδασκαλίας μιας διδακτικής ενότητας

Α' Φάση: Πριν από την ανάγνωση

Β' Φάση: Ανάγνωση-παρουσίαση

Γ' Φάση: Μετά την ανάγνωση

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση (1)

- Η φάση αυτή είναι πολύ σημαντική, καθώς «χτίζει τις γέφυρες» μεταξύ των κειμένων και των μαθητών μας. Ο κυριότερος σκοπός της είναι να δώσει κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει και να πλουτίσει το γνωστικό και πολιτισμικό ορίζοντα των μαθητών, δημιουργώντας ένα πλαίσιο προβληματισμού που θα διευκολύνει την εξαγωγή νοήματος.
- Οι προσπάθειές μας σ' αυτή τη φάση κατατείνουν στο να εισαγάγουμε τους μαθητές είτε στο θέμα της διδακτικής ενότητας (αν η ενότητα είναι θεματική, είτε στο λογοτεχνικό είδος και την ιστορία του (εάν η ενότητα είναι ειδολογική), επιστρατεύοντας τα προσωπικά τους βιώματα, τις προηγούμενες γνώσεις τους (σχολικές και εξωσχολικές) τις παραστάσεις και τις εμπειρίες τους.

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση (2)

- Τα κείμενα που χρησιμοποιούμε σε αυτή τη φάση είναι συνήθως μη λογοτεχνικά (επιστημονικά, πληροφοριακά, δημοσιογραφικά, οπτικά, ηλεκτρονικά) αλλά και μικρά λογοτεχνικά κείμενα (μικρά διηγήματα, αποσπάσματα από μεγαλύτερα πεζά, ποιήματα) που διαβάζονται μέσα στην τάξη και προετοιμάζουν την κυρίως ανάγνωση που θα ακολουθήσει.
- Η φάση αυτή ολοκληρώνεται όταν θεωρήσουμε ότι οι μαθητές μας έχουν εξοικειωθεί με κάποιες έννοιες και ζητήματα και τους έχουν δημιουργηθεί κάποια ερωτήματα που θα απευθύνουν στα κείμενα που θα διαβάσουν. Οπωσδήποτε χρειάζονται το λιγότερο τέσσερις διδακτικές ώρες για να ολοκληρωθεί.

Β' Φάση: Ανάγνωση – παρουσίαση (1)

- Οι μαθητές διαβάζουν μεγαλύτερα κείμενα (συστάδες ποιημάτων, διηγήματα, κεφάλαια από μυθιστορήματα και, στο τέλος, ολόκληρα βιβλία) στο σπίτι τους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει ιδιαιτέρως να τονιστεί πως έχει μεγάλη σημασία το σχολείο να ζητά από τους μαθητές να διαβάζουν λογοτεχνικά κείμενα στο σπίτι.
- Στη φάση της κυρίως ανάγνωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία η ομαδική εργασία, η οποία οργανώνεται ως εξής: η τάξη χωρίζεται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει και να παρουσιάσει ένα διαφορετικό κείμενο.

Β' Φάση: Ανάγνωση – παρουσίαση (2)

- Στην περίπτωση που η διδακτική ενότητα αφορά αποκλειστικά στην ποίηση, όπως είναι η ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση», η κάθε ομάδα μαθητών μπορεί να αναλάβει να μελετήσει μια συστάδα ποιημάτων.
- Έτσι, λοιπόν, μπορεί να επιτευχθεί μια διαφοροποιημένη διδασκαλία καθώς κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει ένα ή περισσότερα κείμενα που να ταιριάζουν στις δυνατότητές της και στις επιθυμίες της. Στο πλαίσιο της ομάδας, οι μαθητές αλληλοβοηθούνται και διαπραγματεύονται το νόημα των κειμένων: άλλος μπορεί να κατάλαβε καλύτερα ένα σημείο, άλλος κάποιο άλλο, ανταλλάσσουν απόψεις και αξιοποιούν τις όποιες ικανότητες έχει ο καθένας.

Β' Φάση: Ανάγνωση – παρουσίαση (3)

- Όταν εμφανίζονται μπροστά στην τάξη για να παρουσιάσουν τα κείμενά τους και τις εργασίες τους, έχουν τιθασεύσει κάπως το «άγχος του νοήματος» που τυραννά όλους τους μαθητές και ιδίως τους αδύνατους, εκείνους που υστερούν στη γλώσσα ή στο πολιτισμικό κεφάλαιο.
- Οι εργασίες που συνοδεύουν την παρουσίαση των κειμένων σχετίζονται στενότερα ή ευρύτερα με το κείμενο, λ.χ. επιδιώκουν οι μαθητές να αναπτύξουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική άποψη γι' αυτά που διαβάζουν, να αναγνωρίζουν τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στα κείμενα και να προσδιορίζουν την ιστορικότητά τους.

Β' Φάση: Ανάγνωση – παρουσίαση (4)

- Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την εποχή, το κοινό και τις συνθήκες παραγωγής ενός έργου, να επισημαίνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς και τις αξίες που εκφράζονται από τους ήρωες, να διατυπώνουν προτάσεις και πιθανές λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες, όσο και για τις επιλογές που πρέπει να πραγματοποιήσουν, να συγκρίνουν κείμενα (λογοτεχνικά και οπτικοακουστικά, πεζά και ποιητικά) ως προς έναν παράγοντα (π.χ. κοινή θεματική).
- Άλλες εργασίες εστιάζουν στην οπτική γωνία από την οποία μιλά ο αφηγητής, στη συγκεκριμένη στάση ζωής στην οποία παραπέμπει και ζητούν να σχολιάσουν τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης, τις διαφορετικές αξίες που καθορίζουν τις συμπεριφορές των ηρώων. Άλλες εργασίες επικεντρώνονται στην αναζήτηση μορφικών χαρακτηριστικών των κειμένων, ανάλογα με το λογοτεχνικό είδος στο οποίο ανήκουν ή την τεχνοτροπία που υιοθετούν.

Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση

- Σ' αυτή τη φάση ζητείται από τους μαθητές να γράψουν, ατομικά ή ομαδικά, ένα κείμενο ανάλογο του είδους που διάβασαν, να κάνουν έρευνα και να γράψουν μια συνθετική εργασία. Στις εργασίες αυτής της φάσης αξιοποιούνται συνήθως μοτίβα, λογοτεχνικοί χαρακτήρες και επεισόδια από τα βιβλία που διαβάστηκαν αλλά και οι ειδικότερες γνώσεις γύρω από το λογοτεχνικό είδος ή φαινόμενο που μελέτησαν.
- Με τις τελικές αυτές δραστηριότητες, άλλοτε πιο «καλλιτεχνικές» (όπως είναι η συγγραφή ή διασκευή ποιημάτων, θεατρικών έργων) και άλλοτε πιο «επιστημονικές» (όπως είναι η συγγραφή συνθετικών εργασιών), ολοκληρώνεται η διδακτική ενότητα, δηλ. το project. Και στις τρεις φάσεις γίνεται εναλλαγή μεταξύ της μετωπικής διδασκαλίας και της διδασκαλίας σε ομάδες, της ομαδικής και της ατομικής εργασίας ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης κάθε φορά, χωρίς να υποτιμάται καμία από αυτές.

ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- Τα φύλα στη λογοτεχνία.
- Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση.
- Θέατρο.

Ανάλυση διδακτικής ενότητας (1)

Κάθε διδακτική ενότητα παρουσιάζεται παρακάτω σε έναν πίνακα που περιλαμβάνει πέντε στήλες ως εξής:

1. Σκοποθεσία. Περιλαμβάνει τους γνωστικούς, αξιακούς, συναισθηματικούς στόχους της συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας. Διαμορφώνει το παιδαγωγικό πλαίσιο εντός του οποίου θα κινηθεί ο εκπαιδευτικός σε όλα τα στάδια της διδασκαλίας και υπαγορεύει τις διδακτικές προσεγγίσεις και τις εργασίες των μαθητών.

Ανάλυση διδακτικής ενότητας (2)

2. Δεξιότητες. Οι δεξιότητες σχετίζονται με τα όσα οι μαθητές θα είναι σε θέση να κάνουν πάνω στα κείμενα ή γύρω από τα κείμενα με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας της ενότητας και μπορούν να πιστοποιηθούν με την αξιολόγηση. Οι δεξιότητες βρίσκονται σε διαλεκτική σχέση με τη σκοποθεσία και είναι, κατά κάποιον τρόπο, η εφαρμογή των όσων οι μαθητές γνώρισαν, κατανόησαν ή συνειδητοποίησαν. Αποτελούν, επιπλέον, οδηγό για την επινόηση και επιλογή των δραστηριοτήτων των μαθητών.

Ανάλυση διδακτικής ενότητας (3)

3. Περιεχόμενο. Εδώ παρατίθενται τα προτεινόμενα για διδασκαλία κείμενα, εξαντλώντας κατ' αρχήν όλα τα σχετικά κείμενα από τα τρία ανθολόγια του Λυκείου. Ταυτοχρόνως όμως παραθέτουμε και «παράλληλα κείμενα», ομόθεμα ή ομοειδή από την ελληνική και ξένη παραγωγή, σύγχρονα ή και παλαιότερα. Κάποια από αυτά μπορούν να διαβαστούν αποσπασματικά αλλά κάποια επιβάλλεται να διαβαστούν ολόκληρα. Πρέπει να τονιστεί ότι τα κείμενα που προτείνονται είναι ενδεικτικά. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προτείνει και άλλα κείμενα αρκεί να είναι μέσα στο γενικό πλαίσιο της διδακτικής ενότητας και να εξυπηρετούν τη σκοποθεσία.

Ανάλυση διδακτικής ενότητας (4)

4. Δραστηριότητες. Δεν πρόκειται για ερωτήσεις γνωστικού τύπου ή ερωτήσεις κατανόησης που ζητούν μια απάντηση εκ μέρους του μαθητή, όπως αυτές που βρίσκονται κάτω από τα κείμενα στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Οι δραστηριότητες επιδιώκουν να κινητοποιήσουν τον μαθητή να «δράσει», να ερευνήσει, να συνεργαστεί με τους συμμαθητές του και να παράγει κάτι. Οι δραστηριότητες που προτείνονται στην αντίστοιχη στήλη μπορούν να κατανεμηθούν στις τρεις φάσεις της διδασκαλίας που περιγράφηκαν παραπάνω, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού. Εννοείται πως είναι ενδεικτικές. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν εκείνες που ταιριάζουν περισσότερο στις συνθήκες της τάξης.

Ανάλυση διδακτικής ενότητας (5)

5. Αξιολόγηση. Στη στήλη αυτή αναφέρονται επιγραμματικά οι βασικές γνώσεις και δεξιότητες που ελπίζουμε να έχουν αποκτήσει οι μαθητές και τις οποίες αξιολογούμε ως ικανές και αναγκαίες για την επιτυχία της διδακτικής ενότητας. Όπως θα παρατηρήσει κανείς, αυτές είναι λιγότερες από όσες αναφέρονται στη στήλη των δεξιοτήτων.

Αξιολόγηση των μαθητών (1)

- Οι μαθητές στο μάθημα της λογοτεχνίας αξιολογούνται όχι με βάση τις γενικότερες γνώσεις και την κουλτούρα τους, αλλά με βάση αυτά που διδάχτηκαν και αυτά που έκαναν στην τάξη. Οι μαθητές μας αξιολογούνται τόσο για τις ατομικές εργασίες τους όσο και για τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες.
- Οι ομαδικές εργασίες συνιστούν ένα πολύ ουσιαστικό κομμάτι της δουλειάς μας και –μεταξύ άλλων– ασκούν τους μαθητές στην ανοχή της διαφοράς, στην πολυφωνία, στην υπευθυνότητα. Οι μαθητές αξιολογούνται για τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους.

Αξιολόγηση των μαθητών (2)

- Κάθε μαθητής έχει έναν φάκελο τον οποίον εμπλουτίζει τόσο με τις ατομικές όσο και με τις ομαδικές εργασίες. Ο εκπαιδευτικός ανά πάσα στιγμή είναι σε θέση να διαπιστώσει την εξέλιξη των γραπτών εργασιών του μαθητή, συμπληρώνοντας την εικόνα που έχει γι' αυτόν από την προφορική συμμετοχή του στο μάθημα.
- Με άλλα λόγια, η αξιολόγηση του μαθητή στη διάρκεια της χρονιάς είναι *διαμορφωτική* και στις εξετάσεις *τελική*. Σε καμία φάση, ωστόσο, δεν προκρίνονται για την αξιολόγηση των μαθητών τα τεστ με ερωτήσεις πολλαπλού τύπου ούτε και φύλλα εργασίας τα οποία είναι πολύ καθοδηγητικά και περιορίζουν τους ορίζοντες των μαθητών.

Αξιολόγηση των μαθητών (3)

- Στο μάθημα της λογοτεχνίας η *άρθρωση προσωπικού λόγου* στο σχολείο εκ μέρους των μαθητών είναι πολύ σημαντική και αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο για την αξιολόγησή τους. Η *άρθρωση του λόγου* αυτού δεν είναι ζήτημα ταλέντου ή υψηλών ικανοτήτων τις οποίες κάποιοι διαθέτουν και «φέρνουν» στο σχολείο από το σπίτι τους.
- Είναι αντικείμενο κοπιαστικής και συστηματικής άσκησης, μαθημένης συμπεριφοράς, ζήτημα εξοικείωσης με τα κείμενα ως πολιτισμικά προϊόντα. Η παραγωγή προσωπικού λόγου μπορεί να αφορά στο κείμενο ή στο θέμα για το οποίο μιλά το κείμενο και απομακρύνεται από τη λογική του σωστού/λάθους ή της αναπαραγωγής έτοιμων απαντήσεων που βρίσκονται στα κάθε είδους βοηθήματα που κυκλοφορούν στο εμπόριο.

Αξιολόγηση των μαθητών (4)

- Η αξιολόγηση προκύπτει από τις εργασίες των μαθητών και δεν τους αιφνιδιάζει ζητώντας τους άγνωστα στοιχεία ή δραστηριότητες που δεν έχουν συζητηθεί και δουλευτεί μέσα στην τάξη.
- Στις γραπτές εξετάσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς, προτείνεται οι μαθητές να εξετάζονται σε άγνωστο λογοτεχνικό κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τις διδακτικές ενότητες που διδάχτηκαν και με ασκήσεις παρόμοιες με αυτές που δούλεψαν μέσα στην τάξη.

Οι τρεις διδακτικές ενότητες

- Τα φύλα στη λογοτεχνία.
- Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση.
- Θέατρο.

Διδακτική ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία (1)

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Αξιολόγηση
<p>✓ Να εξετάσουν θέματα που από αιώνες τροφοδοτούν την ελληνική και παγκόσμια λογοτεχνία και να παρακολουθήσουν τις μεταβολές, παραλλαγές και ομοιότητες που αυτά παρουσιάζουν διαχρονικά.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν την ιστορικότητα των κειμένων, δηλαδή την πολυσύνθετη αλληλεπίδραση των κειμένων με το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αυτά γεννήθηκαν και διαβάστηκαν.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι το θέμα των φύλων στη λογοτεχνία σχετίζεται με και εμπεριέχει πολλά άλλα θέματα: τη σχέση πατέρα-κόρης, αδελφού-αδελφής, μητέρας-γιου, του έρωτα, του γάμου, της οικογένειας, της καλλιτεχνικής δημιουργίας.</p> <p>✓ Να εξετάσουν τους ανθρώπινους τύπους που μπορούν να απομονωθούν από το γενικότερο θέμα: π.χ. ο πατέρας-αφέντης, ο ερωτευμένος νέος, η ερωτευμένη νέα, ο πιστός φίλος.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι οι ρόλοι και η εικόνα των φύλων καθορίζονται από το ιστορικό, κοινωνικό, πολιτισμικό πλαίσιο.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι η ταυτότητα</p>	<p>✓ Να σχολιάζουν τις κοινωνικές παραμέτρους που προσδιορίζουν την υποκειμενικότητα ανδρών και γυναικών (ανάγκες, δυνατότητες, συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς, οριοθετήσεις, κ.λπ.), όπως φαίνονται στα κείμενα.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν στα κείμενα τη φωνή/ές που μιλά/ούν για τα φύλα, το ρόλο, την υποκειμενικότητα, τις σχέσεις τους.</p> <p>✓ Να ανιχνεύουν τις αφηγηματικές τεχνικές με τις οποίες κατασκευάζονται οι ταυτότητες του φύλου στα κείμενα.</p> <p>✓ Να ερμηνεύουν τις παραπάνω επισημάνσεις τους με βάση το χώρο, το χρόνο, την ιδεολογία της εποχής και του συγγραφέα, αλλά και του αφηγητή.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν δύο και περισσότερα κείμενα, να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές στο χειρισμό του θέματος, έχοντας ως άξονες παρατήρησης υποθέματα του κεντρικού θέματος και ως κριτήρια ερμηνείας το χώρο, το χρόνο, την ιδεολογία της εποχής και του συγγραφέα, κ.λπ.</p>	<p>Από τα ΚΝΛ της Α΄ Λυκείου:</p> <p>✓ Παραλογές: <i>Τον Νεκρού αδελφού, Της νύφης που κακοπάθησε.</i></p> <p>✓ Ακριτικά τραγούδια, <i>Η αρπαγή της γυναίκας του Διγενή, Ο γιος της χήρας.</i></p> <p>✓ Ιπποτικά μυθιστορήματα: <i>Αγούρος ποθοφλόγιστος</i></p> <p>✓ Καταλόγια, <i>Αν ήξευρα, κυράτσα μου</i></p> <p>✓ Κυπριακά, [<i>Πάγω...</i>]</p> <p>✓ Κρητική Λογοτεχνία: Βιτσέντζος Κορνάρος, <i>Ερωτόκριτος.</i></p> <p>✓ Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Αγνώστου, <i>Έρωτος αποτελέσματα.</i></p> <p>✓ Επτανησιακή Σχολή: Ανδρέας Λασκαράτος, <i>Η προίκα.</i></p> <p>✓ Οι Φαναριώτες και η Ρομαντική Σχολή των Αθηνών: Γρηγόριος Παλαιολόγος, <i>Ο Πολυπαθής, Εμμανουήλ Ροΐδης, Μονόλογος εναισθητόν</i></p> <p>Από τα ΚΝΛ Β΄ Λυκείου:</p> <p>✓ Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, <i>Η Φόνισσα, Το μοιρολόγι της φάκτας, Πατέρα στο σπίτι,</i> Γρηγόριος Ξενόπουλος, <i>Στέλλα Βιολάντη,</i> Κωνσταντίνος Θεοτόκης, <i>Η τιμή και το χρήμα,</i> Μαρία Πολυδούρη, <i>Κοντά σου,</i> Μ. Καραγάτση, <i>Γιού-</i></p>	<p>✓ Αναζήτηση διαφόρων ειδών κειμένων που να αναφέρονται στο γενικό θέμα ή σε υποθέματα, σε βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία και ιστοσελίδες.</p> <p>✓ Συνεξέταση δύο έργων με άξονα παρατήρησης ένα ή περισσότερα από τα προτεινόμενα υποθέματα.</p> <p>✓ Σύγκριση περισσότερων ανδρικών και γυναικείων πορτρέτων, ρόλων ή σχέσεων σε κείμενα ίδιας ή διαφορετικής εποχής και αιτιολόγηση των διαφορών με παρουσίαση του κοινωνικού και ιστορικού πλαισίου.</p> <p>✓ Αναζήτηση και σύγκριση μη λογοτεχνικού (δημοσιογραφικού, επιστημονικού) κειμένου με ομόθεμο λογοτεχνικό.</p> <p>✓ Επισημάνση της οπτικής γωνίας μέσω της οποίας κατασκευάζεται το στερεότυπο του φύλου.</p> <p>✓ Αλλαγή του αφηγητή της ιστορίας προκειμένου να δοθεί έμφαση στη σημασία της «φωνής» (φωνή ενηλίκου, άνδρα, γυναίκας, νέου, νέας).</p> <p>✓ Συγγραφική ερευνητικών εργασιών για ένα σχετικό θέμα (π.χ.</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>✓ Να είναι σε θέση να διακρίνουν και να περιγράψουν έναν λογοτεχνικό χαρακτήρα σε σχέση με τον κοινωνικό του ρόλο ως άνδρα ή γυναίκας, τα στερεότυπα που τον περιβάλλουν, τις σχέσεις των φύλων.</p> <p>✓ Να είναι σε θέση να αιτιολογούν προφορικά και γραπτά τα παραπάνω σημεία, παραπέμποντας στο ιστορικό, κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κείμενο.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν τα υποθέματα τα οποία εμπεριέχονται στα κείμενα.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν γραπτά ή προφορικά δύο ή περισσότερα κείμενα, έχοντας ως άξονα παρατήρησης ένα ή περισσότερα από τα προτεινόμενα υποθέματα.</p> <p>✓ Να εκφέρουν άποψη για τα θέματα των κειμένων, συνδέοντάς τα με την καθημερινή τους εμπειρία.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν λογοτεχνικά κείμενα με κινηματογραφικές ταινίες ανάλογης θεματικής.</p> <p>✓ Να συζητούν για τα παραπάνω θέματα στην ομάδα ή στην τάξη.</p>

Διδακτική ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

(2)

<p>τα του φύλου κατασκευάζεται μέσα από το λόγο διαφόρων κειμενικών ειδών και ιδιαίτερα της λογοτεχνίας.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τα κοινωνικά στερεότυπα περί φύλου και τις λογοτεχνικές εικόνες των ταυτοτήτων του φύλου.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τις αφηγηματικές τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία κατασκευάζει εικόνες του φύλου.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι η λογοτεχνία μπορεί να αναπαράγει αλλά και να τροποποιεί ή να ανατρέπει κοινωνικά στερεότυπα.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι το αυτοβιογραφικό στοιχείο υπεισέρχεται μεν στην αφήγηση αλλά η ταυτότητα του συγγραφέα δεν ταυτίζεται ούτε με την ταυτότητα του αφηγητή ούτε με την ταυτότητα κάποιου από τους ήρωες.</p> <p>✓ Να αναστοχαστούν τη δική τους διαδρομή για τη συγκρότηση της ταυτότητάς τους.</p>	<p>✓ Να συγκρίνουν το λόγο της λογοτεχνίας περί φύλων με άλλους λόγους όπως ο δημοσιογραφικός ή ο επιστημονικός.</p> <p>✓ Να ανιχνεύουν κοινωνικά στερεότυπα σε κάθε είδους κείμενο αλλά και να ελέγχουν αν το λογοτεχνικό κείμενο τα αναπαράγει ή τα ανατρέπει.</p> <p>✓ Να συνδέουν τις παραπάνω παρατηρήσεις τους από τα κείμενα με έργα άλλων τεχνών αλλά και με την εμπειρία τους από την καθημερινή ζωή.</p>	<p><i>γκερμαν, Το μπουρίν.</i> Από τα ΚΝΛ της Γ' Λυκείου: Βικτωρία Θεοδώρου, <i>Εγκώμιο</i>, Ανέστης Ευαγγέλου, <i>Μην απορείς, μητέρα</i>, Δημήτρης Χατζής, <i>Το φονικό της Ιζαμπέλας Μόλναρ</i>, Μαργαρίτα Λυμπεράκη, <i>Τα ψάθινα καπέλα</i>, Κώστας Ταχτσής, <i>Τα ρέστα</i>.</p> <p>Παράλληλα κείμενα: Πηνελόπη Δέλτα, <i>Πρώτες ενθυμήσεις</i>, Ελισάβετ Μουτζάν Μαρτινέγκου, <i>Απομνημονεύματα</i>, Ρέα Γαλανάκη, <i>Ελένη ή ο κανένας</i>, Έρμαν Εσσε, <i>Ντέμιαν</i>, Jerome Salinger, <i>Ο φύλακας στη σίκαλη</i>, Μέλβιν Μπέριτζες, <i>Μπίλντ Ελιοτ</i>, Αμάντα Μιχαλοπούλου, <i>Γιατί σκότωσα την καλύτερή μου φίλη</i>.</p>	<p>θέση της γυναίκας, οριοθέτηση ανδρικών-γυναικείων υποχρεώσεων στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινωνίας, ιστορικότητα παιδικής και εφηβικής ηλικίας κ.λπ.) σε διαφορετικές εποχές και διαφορετικούς τόπους.</p> <p>✓ Συνεργασία με μαθητές σχολείων του εξωτερικού για συγκριτική εξέταση των παραπάνω θεμάτων στη λογοτεχνία άλλων χωρών (διαθεματική προσέγγιση με τη βοήθεια των καθηγητών ξένων γλωσσών).</p> <p>✓ Δραματοποίηση κομβικών σκηνών που παρουσιάζουν εσωτερικές ή εξωτερικές συγκρούσεις χαρακτήρων, διλήμματα των ηρώων, κ.λπ.</p> <p>✓ Σύγκριση λογοτεχνικού έργου με τη μεταφορά του στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση (π.χ. <i>Μπίλντ Ελιοτ</i>, <i>Ψάθινα καπέλα</i>, <i>Γιούγκερμαν</i>)</p> <p>✓ Παρουσίαση των εργασιών στην ομάδα, στην τάξη και σε ιστολόγιο και facebook και δημιουργία διαδικτυακής κοινότητας αναγνωστών.</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου για το οπισθόφυλλο του βιβλίου το οποίο προσπαθεί να ελκύσει έφηβους αναγνώστες.</p> <p>Ταύτιση με κάποιον ήρωα και συγγραφή σελίδων του ημερολογίου του ή επιστολών του.</p>	<p>✓ Να αξιοποιούν γραπτές και ψηφιακές πηγές, να συγκρίνουν με τα λογοτεχνικά κείμενα και να συγγράφουν ερευνητική εργασία.</p>
--	--	--	---	--

Διδακτική ενότητα: Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση (1)

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η ποίηση αλλάζει, τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή της, από εποχή σε εποχή. ✓ Να κατανοήσουν ότι οι αλλαγές αυτές δεν είναι αυθαίρετες ή τυχαίες αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο γενικότερων καλλιτεχνικών και πολιτισμικών ρευμάτων. ✓ Να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης της νεοελληνικής ποίησης. ✓ Να κατανοήσουν την έννοια του λογοτεχνικού κινήματος και τη σχέση ενός λογοτεχνικού κινήματος με την εποχή του. ✓ Να γνωρίσουν τα λογοτεχνικά κινήματα του ρομαντισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του μοντερνισμού και του υπερρεαλισμού. ✓ Να κωδικοποιήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης (ελεύθερος στίχος, άλογο στοιχείο, δραματικότητα, καθημερινό λεξιλόγιο). ✓ Να κατανοήσουν τη διαφορά της έννοιας του «σύγχρονου» από το «μοντέρνο». ✓ Να συνειδητοποιήσουν το μέγεθος της ρήξης με την παλαιότερη 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιήματα. ✓ Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά άλλων λογοτεχνικών κινήματων σε ποιήματα. ✓ Να εντάξουν ένα ποιητικό έργο σε μια θέση στη γραμμή της εξέλιξης από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση. ✓ Να αισθάνονται το ρυθμό του ελεύθερου στίχου. ✓ Να εξοικειωθούν με το άλογο στοιχείο της μοντέρνας ποίησης και να είναι ανοικτοί στην πολυσημία του ποιητικού λόγου. ✓ Να πειραματίζονται με τις δυνατότητες της γλώσσας και τους συνειρμούς. 	<p><i>Από τα ΚΝΑ της Α΄ Λυκείου:</i> Δημοτικό τραγούδι, <i>Της νύφης που κακοπάθησε</i>, Β. Κορνάρου, <i>Ερωτόκριτος (Ηρθεν η ώρα κι ο καιρός)</i>, Ι. Βηλαράς, <i>Σαν πεταλούδα στη φωτιά</i>, Α. Κάλβος, <i>Τα ηφαιστεια</i>, Δ. Σολωμός, <i>Ελεύθεροι πολιορκημένοι</i>, Λ. Μαβίλης, <i>Μούσχωμα</i>, Κ. Παλαμάς, <i>Το πανηγύρι στα σπάρτα</i>, <i>Αγορά</i>, Κ. Χατζόπουλος, <i>Ηρθες</i>, Λ. Πορφύρας, <i>Το θέατρο</i>, Α. Σικελιανός, <i>Δείπνος</i>, Κ. Βάρναλης, <i>Οι μοιραίοι</i>, Κ.Π. Καβάφης, <i>Περιμένοντας τους βαρβάρους</i>, <i>Ιθάκη</i>, <i>Η σατραπεία</i>, <i>Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον</i>, <i>Αλεξανδρινοί βασιλείς</i>, <i>ηγμένων εκ Αντικής Λιβύης</i>, <i>Νέοι της Σιδώνας 400 μ.Χ.</i></p> <p><i>Από τα ΚΝΑ της Β΄ Λυκείου:</i> Ν. Λαπαθιώτης, <i>Νυχτερινό</i>, Κ. Καρυωτάκης, <i>Είμαστε κάτι</i>, <i>Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων</i>, Τ. Παπατσώνης, <i>Συνάντημα</i>, Γ. Σεφέρης, <i>Πάνω σ' ένα ξένο στίχο</i>, <i>Ελένη</i>, <i>Επί ασφαλάνθων</i>, <i>Ο βασιλιάς της Ασίνης</i>, <i>Τελευταίος Σταθμός</i>, Α. Εμπειρίκος, <i>Τρία αποσπάσματα</i>, <i>Ηχώ</i>, Γ. Βαφόπουλος, <i>Η Ελεγεία των αδελφών</i>, Γ. Ρίτσος, <i>Ρωμοσσύνη</i>, <i>Αν-</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Έρευνα σε ένα λεξικό λογοτεχνικών όρων της σημασίας των όρων: ρομαντισμός, συμβολισμός, μοντερνισμός. ✓ Κατασκευή πίνακα με τα χαρακτηριστικά του κάθε κινήματος. ✓ Δημιουργία συστάδων ποιημάτων με βάση κοινά χαρακτηριστικά (παρόμοιο ρυθμό, μετρική, θεματική). Μπορούν να αξιοποιηθούν ανθολογήσεις στο διαδίκτυο. ✓ Σύγκριση ποιημάτων του Καβάφη με παραδοσιακά ποιήματα για εντοπισμό των διαφορών. ✓ Σύγκριση ποιημάτων του Καβάφη με του Καρυωτάκη. ✓ Κατάταξη ποιημάτων σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο υπερρεαλιστικό. ✓ Κατάταξη ποιημάτων σε μια σειρά ανάλογα με τη δραματικότητα που τα χαρακτηρίζει ή ανάλογα με το βαθμό του άλογου στοιχείου. ✓ Αναζήτηση των πιο «ποιητικών» και των πιο «καθημερινών» λέξεων σε ποιήματα και κατασκευή πινάκων (Για τον 	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης. ✓ Να διακρίνουν τα ποιήματα σε παραδοσιακά και μοντέρνα. ✓ Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ρευμάτων. ✓ Να γνωρίζουν βασικούς εκπροσώπους της παραδοσιακής ποίησης και τους ποιητές που πραγματοποίησαν τη μετάβαση από την παράδοση στο μοντερνισμό.

Διδακτική ενότητα: Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση (2)

<p>ποίηση που φέρνει ο μοντερνισμός</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Να γνωρίσουν τους κοινωνικούς παράγοντες και τις επιστημονικές, φιλοσοφικές τάσεις που οδήγησαν στον μοντερνισμό.		<p><i>πόταχη πολιτεία</i>, Ν. Καββαδίας, <i>Πούσι</i>, Ν. Εγγονόπουλος, <i>Νέα περι του θανάτου του Ισπανού ποιητού Φ.Γ. Λόρκα</i>, Ο. Ελύτης, <i>Η τρελή ροδιά</i>, <i>Η Μαρίνα των βράχων</i>, <i>Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα</i>, <i>Το Άξιον εστί (Τα Πάθη, άσμα η')</i>, Ν. Βρεττάκος, <i>Της Σπάρτης οι πορτοκαλιές</i></p> <p>Από τα ΚΝΛ της Γ' Λυκείου: Μ. Σαχτούρης, <i>Η Αποκριά</i>, Ν. Βαλαωρίτης, <i>Μικρός θρήνος</i>.</p> <p>Παράλληλα ποιήματα: Κ. Καβάφης, <i>Η πόλις</i>, <i>Θάλασσα του πρωιού</i>, <i>Τείχη</i>, <i>Θυμήσου σώμα</i> <i>Έτσι πολύ ατένισα</i>, Κ. Καρυωτάκης, <i>Πρέβεζα</i>, <i>Εις Ανδρέαν Κάλβον</i>, Γ. Σεφέρης, <i>Στροφή</i>, Α. Εμπειρίκος, <i>Υψικάμινος</i>, Ν. Εγγονόπουλος, <i>Γυψ και Φρουρά</i>, <i>Το γλωσσάριο των ανθέων</i>.</p>	<p>Σεφέρη μπορεί να αξιοποιηθεί ο συμπρακτικός πίνακας λέξεων στον κόμβο του ΚΕΓ)..</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Εντοπισμός του άλογου στοιχείου σε παραδοσιακά και μοντέρνα ποιήματα✓ Ανίχνευση συμβόλων σε ποιήματα και κατάταξή τους σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος τους (αντικείμενα, φυσικά φαινόμενα, εικόνες, ήχοι).✓ Διασκευή ενός παραδοσιακού ποιήματος σε μοντέρνο και το αντίθετο.✓ Σύνθεση ενός παραδοσιακού και ενός μοντέρνου ποιήματος.✓ Συγγραφή κατά ομάδες ενός υπερρεαλιστικού ποιήματος.✓ Έρευνα σχετικά με τη χρήση της μυθολογίας στα καλλιτεχνικά ρεύματα της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης.✓ Ακρόαση μελοποιημένων ποιημάτων και μελοποίηση παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων.✓ Ακρόαση και σχολιασμός μαγνητοφωνημένων αναγνώσεων ποιημάτων, πειρατισμός με διαφορετικούς τρόπους φωνητικής ανάγνωσης των ποιημάτων.	
---	--	---	---	--

Διδακτική ενότητα: Θέατρο (1)

Θέατρο

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θεατρικού λόγου. ✓ Να εμβαθύνουν στα δύο βασικά είδη θεατρικού λόγου, την κωμωδία και το δράμα και τη μεταβολή τους σε κάθε εποχή. ✓ Να γνωρίσουν σημαντικούς Έλληνες και ξένους θεατρικούς συγγραφείς. ✓ Να προβληματιστούν γύρω από τη σχέση λογοτεχνίας και θεάτρου. ✓ Να συνειδητοποιήσουν τη δομή ενός θεατρικού έργου. ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των δραματουργικών στοιχείων (χώρος, χρόνος, χαρακτήρες, σύγκρουση). ✓ Να κατανοήσουν τη λειτουργία των θεατρικών συμβάσεων. ✓ Να αντιληφθούν τη σχέση ανάμεσα στο θεατρικό προϊόν και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο παράγεται. ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η θεατρική παράσταση αποτελεί ένα σύνθετο καλλιτεχνικό προϊόν στο οποίο συμβάλλουν πολλές τέχνες. ✓ Να κατανοήσουν ότι η παράσταση (ως αποτέλεσμα μιας ορισμένης 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία από τα οποία συντίθεται μια θεατρική παράσταση και να τα σχολιάζουν. ✓ Να συγκρίνουν ένα θεατρικό έργο με ένα λογοτεχνικό αφήγημα και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές. ✓ Να εντοπίζουν το κεντρικό διακύβευμα-σύγκρουση σε ένα θεατρικό έργο. ✓ Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των σκηνών στο πλαίσιο της συνολικής δραματουργίας του θεατρικού έργου. ✓ Να διακρίνουν την ποιότητα του θεατρικού έργου από την ποιότητα της παράστασης. ✓ Να καλλιεργήσουν τις δικές τους ικανότητες δραματικής έκφρασης, μέσα από τη χρήση δραματικών τεχνικών και συμβάσεων. ✓ Να δοκιμάσουν να σκηνοθετήσουν το δικό τους «θεατρικό σύμπαν» σε δεδομένες συνθήκες. 	<p>Από τα ΚΝΛ της Α΄ Λυκείου Δράματα: Γεώργιος Χορτάτσης, <i>Ερωφίλη Βισσέντζος Κορνάρου</i>, <i>Η Θυσία του Αβραάμ</i>, Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, <i>Βασιλιάς Αηρ</i> Κωμωδίες: Γεώργιος Χορτάτσης, <i>Κατζούρμπος</i>, Μολιέρος, <i>Ο Αρχοντοχωριάτης</i></p> <p>Από τα ΚΝΛ της Β΄ Λυκείου: Γρηγόριος Ξενόπουλος, <i>Στέλλα Βιολάντη</i>, <i>Το μουσικό της κοντέσσας Βαλέρινας</i>.</p> <p>Από τα ΚΝΛ της Γ΄ Λυκείου: Ιάκωβος Καμπανέλλης, <i>Το παραμύθι χωρίς όνομα</i>, Μπέρτολτ Μπρεχτ, <i>Ο σπιούνος (Τρόμος και αθλιότητα του Τρίτου Ράιχ)</i>. Παράλληλα κείμενα: Κάρλο Γκολντόνι, <i>Υπηρέτης δύο αφεντάδων</i>, μτφ. Ερρίκος Μπελιές, Ηριδανός, 2008, Σαίξπηρ, <i>Ρωμαίος και Ιουλιέτα</i>, μτφ. Ερρίκος Μπελιές, Κέδρος, 2007, Γιώργος Σκούρτης, <i>Οι νταντάδες</i>, Καστανιώτης, 2007, Δημήτρης Ψαθάς, <i>Μαντάμ Σουσου</i>, εκδ. Μαρία Ψαθά, 1997 ή Λιβάνης,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομαδική ανάγνωση θεατρικού έργου με διανομή ρόλων. ✓ Συλλογική παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης μετά από ανάγνωση του έργου ή ακρόαση μιας ραδιοφωνικής παράστασης από το αρχείο της ΕΡΤ. ✓ Ανάγνωση θεατρικής κριτικής. ✓ Συγγραφή κριτικής για θεατρική παράσταση. ✓ Ταύτιση με έναν θεατρικό χαρακτήρα και συγγραφή προσωπικών κειμένων (ημερολογίου, επιστολής) από την οπτική του γωνία. ✓ Παράσταση (επιλογή, διανομή ρόλων, σκηνοθεσία) σκηνών από θεατρικό έργο. ✓ Συνεξέταση δύο ή περισσότερων έργων συγγενικών ως προς το θέμα ή το είδος (π.χ. <i>Κατζούρμπος</i> / <i>Υπηρέτης δύο αφεντάδων</i>, <i>Ερωφίλη</i> / <i>Στέλλα Βιολάντη</i> / <i>Ρωμαίος και Ιουλιέτα</i>, <i>Αρχοντοχωριάτης</i> / <i>Μαντάμ Σουσου</i>, <i>Ο σπιούνος</i> / <i>Οι νταντάδες</i>). ✓ Σύγκριση λογοτεχνικού έργου με τη θεατρική διασκευή του (π.χ. <i>Παραμύθι χωρίς όνομα</i>). ✓ Έρευνα στο διαδίκτυο (π.χ. 	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να είναι σε θέση να διατυπώσουν το κεντρικό διακύβευμα-σύγκρουση σε ένα θεατρικό έργο. ✓ Να εκφέρουν άποψη για μια θεατρική παράσταση δίνοντας έμφαση σε κάθε ένα από τα στοιχεία της. ✓ Να γράφουν ή να μετατρέπουν θεατρικούς διαλόγους προσθέτοντας σκηνικές οδηγίες. ✓ Να αναλύουν, προφορικά, γραπτά ή με δραματοποίηση, τους κεντρικούς χαρακτήρες ενός θεατρικού έργου. ✓ Να συγκρίνουν δύο ομοίωμα ή ομοειδή θεατρικά έργα ή ένα αφηγηματικό με ένα θεατρικό κείμενο ή ένα θεατρικό με την κινηματογραφική μεταφορά του. ✓ Να ερευνούν στο διαδίκτυο τα σχετικά με ένα θεατρικό έργο: τον συγγραφέα του, την εποχή του αλλά κυρίως τις παραστάσεις του και τις κριτικές που δέχτηκαν.

Διδακτική ενότητα: Θέατρο (2)

<p>σκηνοθεσίας) είναι ερμηνεία του θεατρικού έργου.</p>		<p>1993, Πηνελόπη Δέλτα, <i>Παραμύθι χωρίς όνομα</i>, Εστία, 2010.</p>	<p>στην ιστοσελίδα του Εθνικού Θεάτρου) για τις παραστάσεις συγκεκριμένου έργου και παρουσίαση των σχετικών ευρημάτων με λογισμικό παρουσίασης.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Έρευνα στο διαδίκτυο για την εποχή, τον χρόνο, τον τόπο στον οποίο τοποθετείται ένα θεατρικό έργο.✓ Σύγκριση του θεατρικού κειμένου με την κινηματογραφική ή τηλεοπτική μεταφορά του (π.χ. <i>Ρωμαίος και Ιουλιέτα</i>, <i>Μαντάμ Σουσου</i> από το αρχείο της ΕΡΤ).✓ Μετατροπή αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό και θεατρικό σε αφηγηματικό.✓ Αλλαγή σκηνών και τέλους σε ένα θεατρικό έργο.✓ Πρόσθεση ή αφαίρεση χαρακτήρων από θεατρικό έργο.✓ Διαφήμιση ενός θεατρικού έργου με παντομίμα, τρέιλερ ή αφίσα.✓ Συγγραφή θεατρικού προγράμματος για ορισμένο έργο.✓ Συγγραφή θεατρικού μονόπρακτου.	
---	--	--	--	--

Τι είναι τα σενάρια διδασκαλίας και ποια είναι η σχέση τους με το Πρόγραμμα Σπουδών;

- Το σενάριο ή «σενάριο μάθησης» είναι ένας δομημένος τρόπος σχεδιασμού δραστηριοτήτων μάθησης, που μας βοηθά να οργανώσουμε τα μαθήματα στη βάση των δραστηριοτήτων των μαθητών. Το σενάριο περιγράφει αυτό που γίνεται στην τάξη όχι από τη σκοπιά του «τι διδάσκω;» αλλά από τη σκοπιά του «τι κάνουν οι μαθητές;» και «τι θέλω να αποκομίσουν από αυτή τους τη δραστηριότητα;».
- Το σενάριο απευθύνεται σε κάθε εκπαιδευτικό που θα διδάξει το συγκεκριμένο αντικείμενο αλλά και γενικότερα στην εκπαιδευτική κοινότητα, καθώς αποτελεί έναν σαφή και πρακτικό τρόπο να εξειδικευτούν οι εξαγγελίες και οι γενικές αρχές του Προγράμματος Σπουδών και να δοθούν παραδείγματα οργάνωσης της διδασκαλίας και δραστηριοτήτων των μαθητών.

Ποια είναι η σχέση σεναρίου και διδακτικής ενότητας του Προγράμματος Σπουδών;

- Η διδακτική ενότητα, όπως αναπτύσσεται στους πίνακες του Προγράμματος Σπουδών, δίνει το γενικό παιδαγωγικό πλαίσιο και το σενάριο αποτελεί μια εκδοχή, μια πρόταση για την οργάνωση της διδασκαλίας μιας διδακτικής ενότητας. Τα σενάρια είναι επομένως παραδειγματικά. Τούτο σημαίνει πως για μια διδακτική ενότητα μπορούμε να έχουμε περισσότερα του ενός σενάρια και σημαίνει επίσης πως ο εκπαιδευτικός μπορεί να αλλάζει σημεία των προτεινόμενων σεναρίων, ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης του.

Ποια σημεία μπορεί να αλλάζει ο εκπαιδευτικός;

- Μπορεί να αλλάζει τα προτεινόμενα κείμενα και τις δραστηριότητες των μαθητών. Μπορεί δηλαδή να κάνει επιλογή από τα προτεινόμενα κείμενα και να προσθέσει και άλλα από τα πολλά ομόθεμα ή ομοειδή που υπάρχουν. Μπορεί επίσης να επιλέξει κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες ή να επινοήσει άλλες, στο πνεύμα πάντα της ενεργητικής μάθησης.
- Εκείνα τα οποία πρέπει να ακολουθούνται, σε κάθε περίπτωση, διότι αποτελούν τη βάση του νέου ΠΣ είναι: α) η εργασία των μαθητών σε ομάδες (χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχουν ατομικές εργασίες), β) η οργάνωση της διδασκαλίας σε μεγάλες χρονικά ενότητες, γ) η διάκριση της διαδικασίας σε τρεις διακριτές φάσεις (πριν από την ανάγνωση, ανάγνωση-παρουσίαση, μετά την ανάγνωση).

Τρόπος αξιολόγησης στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις (1)

- Στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς δίνονται στους μαθητές δύο θέματα. Το κάθε θέμα περιλαμβάνει ένα ή (αν πρόκειται για ποιήματα) περισσότερα άγνωστα λογοτεχνικά κείμενα, ομοειδή ή ομόθεμα με τις διδακτικές ενότητες που διδάχτηκαν (*Τα φύλα στη λογοτεχνία, Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση, Θέατρο*).
- Οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν το ένα από τα δύο θέματα. Ακριβώς επειδή είναι άγνωστα, είναι σημαντικό να έχουν δυνατότητα επιλογής. Οι «ερωτήσεις» που τα συνοδεύουν είναι παρόμοιες με αυτές που δούλεψαν μέσα στην τάξη και ελέγχουν το βαθμό κατάκτησης των δεξιοτήτων και των γνώσεων που αναφέρονται στη στήλη 5 του Προγράμματος Σπουδών.

Τρόπος αξιολόγησης στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις (2)

Συγκεκριμένα οι μαθητές, σε περίπτωση που το δοσμένο κείμενο είναι αφηγηματικό ή θεατρικό, καλούνται:

1α. Να διακρίνουν και να περιγράψουν τον κεντρικό λογοτεχνικό χαρακτήρα κάνοντας τις αντίστοιχες παραπομπές στο κείμενο σε σχέση με τον κοινωνικό του ρόλο ως άνδρα ή γυναίκας, τα στερεότυπα που τον περιβάλλουν, τις σχέσεις των φύλων. Να αιτιολογήσουν τα παραπάνω, παραπέμποντας στο ιστορικό, κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κείμενο.

1β. Να εκφέρουν άποψη για το θέμα του κειμένου, συνδέοντάς το με την καθημερινή τους εμπειρία

ή εναλλακτικά

1β. Να διατυπώσουν το κεντρικό διακύβευμα-σύγκρουση σε ένα θεατρικό έργο.

Οι ερωτήσεις αυτές βαθμολογούνται με $1\alpha (25) + 1\beta (25) = 50$ μονάδες

Τρόπος αξιολόγησης στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις (3)

- 2α. Να μετατρέψουν κομμάτι του θεατρικού κειμένου σε αφηγηματικό λόγο.
ή εναλλακτικά
- 2α. Να αλλάξουν τον αφηγητή της ιστορίας προκειμένου να δοθεί έμφαση στη σημασία της «φωνής» (φωνή ενηλίκου, άνδρα, γυναίκας, νέου, νέας).
- 2β. Να συγγράψουν ένα μικρό κείμενο ως «διαφήμιση» ή βιβλιοπαρουσίαση ή κριτική για το κείμενο που θα δοθεί ή να τοποθετηθούν (αν συμφωνούν ή διαφωνούν και γιατί) απέναντι σε κριτική που θα δοθεί.
ή εναλλακτικά
- 2β. Να ταυτιστούν με κάποιον ήρωα του κειμένου και να γράψουν σελίδες του ημερολογίου του ή επιστολών του.
- Τα θέματα αυτά βαθμολογούνται με $2\alpha (25) + 2\beta (25) = 50$ μονάδες

Τρόπος αξιολόγησης στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις (4)

Σε περίπτωση που το θέμα περιλαμβάνει δύο ή τρία ποιήματα, οι μαθητές καλούνται:

- 1α. Να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης και να διακρίνουν τα ποιήματα σε παραδοσιακά και μοντέρνα με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά.

- 1β. Να τα κατατάξουν σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο υπερρεαλιστικό και, ενδεχομένως, να ανιχνεύσουν το λογοτεχνικό κίνημα στο οποίο εντάσσεται το καθένα.

Οι ερωτήσεις αυτές βαθμολογούνται με $1\alpha (30) + 1\beta (20) = 50$ μονάδες

Τρόπος αξιολόγησης στις γραπτές προαγωγικές εξετάσεις (5)

2α. Να εντοπίσουν τις πιο «ποιητικές» και τις πιο «καθημερινές» λέξεις στα ποιήματα και να τις τοποθετήσουν σε πίνακα με δύο ή περισσότερες στήλες.

2β. Να εντοπίσουν τα σύμβολα σε όσα ποιήματα υπάρχουν και να τα κατατάξουν σε κατηγορίες ανάλογα με το είδος τους (αντικείμενα, φυσικά φαινόμενα, εικόνες, ήχοι).

ή εναλλακτικά

2β. Να εντοπίσουν λυρικά ή δραματικά στοιχεία στα ποιήματα.

Οι ερωτήσεις αυτές βαθμολογούνται με $2\alpha (25) + 2\beta (25) = 50$ μονάδες

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Β. Κλειδιά και αντικλειδιά: Η επανατροφοδότηση των μαθητών στα γραπτά τους κείμενα

Της...

Παρουσίαση: Χριστίνα Πουτούρη

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΩΤΗ

- Μαθητής Δ' Δημοτικού
- Έκθεση για τη ζωή μιας προϊστορικής οικογένειας
- Ανεπαρκείς οδηγίες εκφώνησης
- Πολλά λάθη του μαθητή
- Συμμόρφωση σε άγνωστους κανόνες
- Έλλειψη παροχής κινήτρων
- Μη βελτίωση των κειμένων τους

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

- Μαθήτρια Β' Γυμνασίου
- Μέλος μειονότητας
- Πολύγλωσση
- Αδύναμη μαθήτρια
- Απογοήτευση φιλολόγου
- Εργασία για το οικογενειακό δέντρο
- Απουσία κινήτρων για τις γραπτές εργασίες

Τι εφαρμόζεται στο σύγχρονο σχολείο;

Δε δίνεται έμφαση:

- Στον τρόπο σχεδιασμού του κειμένου
- Στο πρόχειρο γράψιμο
- Στη διόρθωση και επανεγγραφή του κειμένου
- Στην τελική αναθεώρησή του
- Στην ελευθερία έκφρασης και ύφους

Επίλυση προβλήματος

- Ορθή διαδικασία μέχρι την τελική βαθμολόγηση
- Ανατροφοδότηση στα γραπτά κείμενα
- Ανάθεση διαφορετικών εργασιών σε ομάδες παιδιών
- Επιστράτευση διάθεσης μαθητών και εκπαιδευτικών
- Σχεδιασμός παροχής κινήτρων και ανεύρεσης ενδιαφέροντος

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Γ. Ρέα Γαλανάκη, *Ελένη ή ο κανένας*

Παρουσίαση: Χριστίνα Πουτούρη

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Δ. Κλειδιά και αντικλειδιά: *Διαφοροποιημένη παιδαγωγική*

της Μαρίας Σφυρόερα

Παρουσίαση: Ελένη Καλογερία

Σκηνή 1η: Β΄ τάξη Δημοτικού Σχολείου Αθήνας

Διαφορετικής εθνικότητας μαθητές (Αλβανία, Ελλάδα, Φιλιππίνες, Πολωνία) με:

- διαφορετικά σημεία αφετηρίας,
- διαφορετικό βαθμό κατάκτησης της ελληνικής γλώσσας,
- διαφορετική στάση απέναντι στο σχολείο.

Επιλογή ενδιάμεσων ρυθμών διδασκαλίας
αργοί – ανεπαρκείς.

Σκηνή 2η : Τάξη σε διθέσιο σχολείο ορεινής περιοχής της Θράκης

- Διθέσιο σχολείο : παιδιά διαφορετικών ηλικιών και επιδόσεων.
- Χαμηλό - μηδενικό επίπεδο κατανόησης των ελληνικών.
- Μη δομημένη ύλη διδασκαλίας - μεγάλος όγκος βιβλιογραφίας για τον διδάσκοντα.
- Αδυναμία συντονισμού της τάξης.
- Απώλεια χρόνου διδασκαλίας.

Η ανομοιογένεια της σχολικής τάξης εξαρτάται από:

- το κοινωνικό - οικονομικό επίπεδο και πολιτισμικές καταβολές οικογένειας,
- τη στάση των παιδιών απέναντι στο σχολείο και
- τις γνωστικές δομές και λειτουργίες παιδιών.

**Χρειάζεται: αναγνώριση της ατομικότητας
κάθε μαθητή.**

Αντιμετώπιση ανομοιογένειας

Μέσω της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής που εστιάζει σε:

- σημείο αφετηρίας κάθε μαθητή,
- ατομική πορεία του προς τη μάθηση,
- αξιοποίηση προσωπικότητας του,
- αυτόνομη εργασία του και αλληλεπίδραση στην τάξη,
και επιτυγχάνεται με τη διαφοροποίηση:
- των μαθησιακών διαδικασιών και
- των περιεχομένων μάθησης.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

- «Διαμεσολαβητής» - συντονιστής.
- Προσαρμογή στόχων αναλυτικού προγράμματος στο δυναμικό της τάξης.
- Εφαρμογή «διαμορφωτικής αξιολόγησης».
- Χρήση μεθόδου project.
- Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.
- Ενίσχυση μαθητών.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Ε. Σωτήρης Δημητρίου, *Τα οπορωφόρα της Αθήνας.*

Παρουσίαση: Ελένη Καλογερία

Βιογραφία

Ο Σωτήρης Δημητρίου (1955-) γεννήθηκε στην Πόβλα Θεσπρωτίας. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Το έργο του έχει τιμηθεί με το βραβείο διηγήματος της εφημερίδος «Τα Νέα» (1987), δύο φορές με το βραβείο διηγήματος του περιοδικού «Διαβάζω» (η τελευταία το 2002 για το βιβλίο του «Η βραδυπορία του καλού»), ενώ το μυθιστόρημά του «Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου» ήταν υποψήφιο για το Ευρωπαϊκό Αριστείο Λογοτεχνίας. Κείμενά του έχουν μεταφερθεί πολλές φορές στον κινηματογράφο, σε ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους («Αμέρικα» του Σάββα Καρύδα, «Απ' το χιόνι» του Σωτήρη Γκορίτσα, «Τα οπωροφόρα της Αθήνας» του Νίκου Παναγιωτόπουλου κ.ά.), στο θέατρο, ενώ άλλα έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, στα γερμανικά και στα ολλανδικά και περιλαμβάνονται σε ξενόγλωσσες ανθολογίες ελληνικού διηγήματος.

Μεταφράσεις

Στα Αγγλικά:

- "Woof, Woof Dear Lord and Other Stories", [tr.by]: Leo Marshall, Athens: Kedros, 1995.
- "May Your Name Be Blessed", [tr.by]: Leo Marshall. University of Birmingham: Centre For Byzantine, Ottoman & Modern Greek Studies, 2000.

Στα Γερμανικά:

- "Lass es dir gut gehen", [tr.by]: Birgit Hildebrand. Koln: Romiosini, 1998.

Στα Ολλανδικά:

- "Het ga je goed, Dimitris" [tr.by]: Hero Hokwerda. Eironingen, Styx Reblications 2000

Για το αφήγημα: Τα οπωροφόρα της Αθήνας (1)

- Πρόκειται για ένα αφήγημα που εκτυλίσσεται στη σύγχρονη πόλη της Αθήνας και περιλαμβάνει το κυρίως διήγημα και την ταυτόχρονη αφήγηση του συγγραφέα. Ήρωας και συγγραφέας, δηλαδή, αφηγούνται εναλλάξ τις ιστορίες και τις εμπειρίες τους και εναλλάσσονται διαρκώς μέσα στο έργο, όταν κρίνεται απαραίτητο να συμπληρώσουν ο ένας τον άλλον.
- Όσον αφορά τον ήρωα του διηγήματος, αυτός περιπλανιέται στους δρόμους της πρωτεύουσας, φέρνοντας στο νου του εικόνες των οπωροφόρων που υπάρχουν στην πόλη και τα οποία επισκέπτεται συχνά για να φάει τους καρπούς τους κάνοντας και σχόλια για το ποια του αρέσουν περισσότερο. Παράλληλα, όμως, διαβάζουμε και για τις προσπάθειές του να συνάψει σχέσεις με τους περαστικούς είτε αυτοί διαμορφώνουν, τελικά, αρνητική στάση απέναντί του είτε θετική, μετά την πρώτη τους επαφή. Επίσης, διαβάζοντας για τις περιπλανήσεις του μάς γεννιούνται ερωτήματα για το άτομο του, καθώς δεν ξέρουμε πολλά για την ταυτότητά του – ούτε καν το όνομά του.

Για το αφήγημα: Τα οπωροφόρα της Αθήνας (2)

- Από την άλλη, ωστόσο, έχουμε και τις αφηγήσεις του συγγραφέα, ο οποίος παρεμβαίνει στην ιστορία του διηγήματος και αναφέρεται στην προσπάθεια του να το συνθέσει. Αναλυτικότερα, διαβάζουμε για τους προβληματισμούς του πάνω στον τρόπο που εκφράζεται ο ήρωας του διηγήματός του, π.χ. σε ένα σημείο δεν μπορεί να αποφασίσει αν είναι πιο σωστό να γράψει «στενοχώριες» ή «στεναχώριες», καθώς έχει δίλημμα για το ποιο είναι το πιο εύχρηστο στον προφορικό και το γραπτό λόγο. Κάπου αλλού επισημαίνει το ότι δε θα ήταν αισθητικά ωραίο το αποτέλεσμα εάν διατηρούσε στις δημώδεις αφηγήσεις του την προφορική εκφορά, όπου γίνονται αλλαγές καταλήξεων, αποκοπές φωνηέντων και άλλα παρόμοια γλωσσικά φαινόμενα.

Για το αφήγημα: Τα οπωροφόρα της Αθήνας (3)

- Παρόμοια διλήμματα και προβληματισμούς εντοπίζουμε σε όλο το αφήγημα, πολλά εκ των οποίων παραμένουν, αλλά ο συγγραφέας αναγκαστικά παίρνει μια τελική απόφαση. Γενικότερα, αυτό που χρειάζεται να επισημανθεί είναι ότι ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει όλη τη διαδρομή που ακολουθεί μέχρι να συγγράψει το τελικό του έργο μέσα από αναλυτικότερες περιγραφές, ώστε να γίνει κατανοητός στους αναγνώστες. Επιπλέον, κάνει παραλληλισμούς και αναγωγές στη λογοτεχνία επιδιώκοντας να μας φέρει πιο κοντά με τη δεύτερη και να μας γνωστοποιήσει το πώς αυτή λειτουργεί και το πώς γράφει κανείς λογοτεχνία.
- Τέλος, όσον αφορά τη δομή του αφηγήματος, διαβάζοντας το παρατηρούμε ότι αυτό δεν χωρίζεται σε κεφάλαια, όπως συνηθίζεται ως επί το πλείστον, αλλά αποτελεί ένα ενιαίο κείμενο.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

**ΣΤ. Κλειδιά και αντικλειδιά: «Εμείς»
και οι «άλλοι»:
εμπειρίες εκπαιδευτικών.**

**των Αναστασία Δημητρίου
Βικτωρία Λαγοπούλου
Τριαντάφυλλος Πετρίδης**

Παρουσίαση: Ιωάννα Βογατίνη

ΣΚΗΝΗ 1η

- Σχολείο με ισχυρή παρουσία αλλόγλωσσων μαθητών (65%).
- Τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι.
- Διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτισμικές συνήθειες.
- Χαλάκια για προσευχή στις τάξεις.
- Δυσaréσκεια των ελληνόφωνων γονέων.
- Συγκρούσεις μεταξύ εκπαιδευτικών για την υιοθέτηση νέων παιδαγωγικών μεθόδων.
- Παρέμβαση του Υπουργείου Παιδείας.

ΣΚΗΝΗ 2η

- Διδαχή ιστορίας 19ου αιώνα σε μειονοτική τάξη Β΄ Λυκείου.
- Αδιαφορία μαθητών.
- Δυσκολία στη κατανόηση;
- Έναρξη συμμετοχής με αφορμή το κίνημα της γυναικείας χειραφέτησης.
- Ενδιαφέρον λόγω ταύτισης με τον αγώνα τους για αναγνώριση.

Προβλήματα στην ανάπτυξη της ετερότητας

- Πολύπλοκη και μακροχρόνια διαδικασία.
- Μη αποδοχή των στοιχείων που συγκροτούν την ταυτότητα.
- Περιθωριοποίηση των μειονοτικών οικογενειών από τη σχολική ζωή.
- Ανησυχία για υποβάθμιση της εκπαίδευσης των ελληνόφωνων μαθητών.
- Φόβος για την αλλαγή των παγιωμένων αντιλήψεων.
- Καχυποψία των μειονοτικών για τις προθέσεις.

Αντιμετώπιση

- Γνώση της ανομοιογένειας της προσωπικής ταυτότητας.
- Θέληση εκ μέρους των εκπαιδευτικών για ενασχόληση με την ετερότητα.
- Προσωπική εμπλοκή.
- Προσπάθεια των εκπαιδευτικών για ανάδειξη της ταυτότητας του μειονοτικού μαθητή.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Ζ. Ιωάννα Καρυστιάνη, *Μικρά Αγγλία*

Παρουσίαση: Ιωάννα Βογατινή

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δώρα Σεϊτανίδου

Θεσσαλονίκη, 23/02/2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

